

May 2016 subject reports

Swedish A Literature

Overall grade boundaries

Higher level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0-17	18-32	33-43	44-57	58-69	70-82	83-100

Standard level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0-17	18-31	32-44	45-57	58-68	69-80	81-100

Higher level internal assessment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0-5	6-10	11-13	14-17	18-21	22-25	26-30

Generellt har IB:s procedurer, instruktioner och blanketter fungerat bra denna session. Examinatorerna har dock noterat vissa misstag i formuläret 1/LIA. Detta yttrar sig exempelvis i att vissa skolor glömt att markera verk två genom att kryssa i rutan. Vissa skolor har också underlåtit att skriva några kommentarer till IOP och IOC, vilket är beklagligt. En kommentar, om än kort, kan underlätta för examinatorerna att förstå lärarens bedömning av examinationerna. Ytterligare en sak som framkommit är att textutdragen ofta innehåller uppgifter om författarnamn och utgivningsår, vilket bör undvikas. Bättre är att låta kandidaterna identifiera dessa detaljer och låta det bli en del av konceptualiseringen av verket. Gällande textutdragen rekommenderas att skolorna numrerar raderna, eftersom detta underlättar när kandidaterna citerar och refererar till verket.

Den stipulerade tiden för examinationsdelarna upprätthölls på ett gott sätt av de flesta skolorna och detta är en klar förbättring från tidigare sessioner. Kandidaterna fick tala de första åtta minuterna utan avbrott och fick sedan uppföljningsfrågor i två minuter efter detta.

En avslutande rekommendation är att varje kandidat inleder sin IOC med att säga titel på och författare till det verk som examineras.

Utnyttjade verk och deras lämplighet för uppgifterna

Valet av examinerande verk för IOC var mycket likt tidigare år. Här dominerar dikter av Fröding, Södergran, Boye, Bellman och Tranströmer. I diskussionsdelen återfanns Strindbergs dramer Fröken Julie och Fadren, noveller ur Stig Dagermans Nattens lekar, Hjalmar Söderbergs Historietter och Tove Janssons Det osynliga barnet.

Elevernas prestationer utifrån betygskriterierna

Kriterium A:

Jämfört med tidigare år märks en klar förbättring gällande konceptualisering av verken, både i IOC och i diskussionen av verk två. Många kandidater lokaliserar dikten i författarskapet genom att jämföra den valda dikten med andra dikter av samma författare samt även genom att kommentera aktuell litterär epok. Vissa lärare är också skickliga på att locka fram ett sådant resonemang hos kandidaterna genom att ställa vägledande frågor. Kriterium A belönar denna typ av resonemang och tänkande kring verket. Vissa kandidater repeterar klassgenomgångens synpunkter på dikten och är begränsade i sin tolkning och förståelse av verken. De bästa analyserna görs av kandidater som visar en personlig och djupare förståelse. Något att notera är att långa utläggningar om biografiska kopplingar mellan författare och verk är onödiga i detta sammanhang. En kort introduktion av epok och samtidsbakgrund är däremot på sin plats.

Kriterium B:

Det är rätt stor skillnad på djup och precision i analyserna av hur författarna har använt stilistiska hjälpmedel. Ett tecken på kvalitet härvidlag är hur många litteraturanalytiska facktermer som eleven kan använda meningsfullt. De bästa analyserna visar hur diktens stilmedel bidrar till dess innebörd och ton. Svagare analyser räknar upp några stilmedel utan koppling till diktens hjärta. En trist inledning av en analys är en detaljerad genomgång av antal strofer och rader och rimflätning, utan resonemang om vad diktaren vill med denna teknik.

Detta kriterium är den största utmaningen för kandidaterna och de har svårt att nå högsta poäng. Här föreligger en avsevärd skillnad mellan djup och precision i analyserna av hur författarna har använt stilistiska hjälpmedel. De bästa analyserna visar hur diktens stilmedel bidrar till dess innebörd och ton, medan svagare analyser räknar upp några stilmedel utan koppling till diktens hjärta. En mindre god inledning av en analys är en detaljerad genomgång av antal strofer och rader och rimflätning, utan resonemang om vad diktaren vill med denna teknik. Något som starkt påverkar kandidaternas möjligheter att nå de högre poängen är hur väl de behärskar litteraturanalytiska facktermer på ett djupare plan. Det är inte tillräckligt att endast rabbla upp de termer som de kan identifiera i dikten, t ex: "På rad tio finns en metafor",

utan att kommentera hur formen förhåller sig till innehållet. Ett sätt att leda in kandidaterna på en djupare analys skulle kunna vara att rikta in ledfrågorna så att en handlar om innehållet och den andra om formen.

Kriterium C

Många elever disponerar sina 8 minuter föredömligt, resonerar logiskt och hinner lagom med en avslutning inom tidsramen. Vissa kandidater verkar dock ha fått instruktioner att läsa upp dikten rad för rad och kommentera eftersom. Denna metod är, speciellt gällande längre dikter, inget att rekommendera eftersom helhet och sammanhang i analysen då helt försvinner. En inledning och en konkluderande avslutning är något som definitivt rekommenderas, eftersom det ger struktur åt framställningen. Huruvida ett linjärt förhållningssätt eller att först kommentera innehållet och sedan formen är kandidatens val, men någon form av utveckling mellan inledning och avslutning är att föredra och höjer presentationens kvalitet avsevärt.

Kriterium D:

Kandidaterna verkar känna till de diskuterade verken bra, men det föreligger en svaghet i diskussionerna i det att det som skulle vara en diskussion tenderar att reduceras till frågor och svar, det vill säga att läraren frågar och kandidaten försöker leverera ett korrekt svar.

Bättre vore om tiden utnyttjades till en verklig diskussion där kandidatens mer personliga förståelse och förmåga att tala om litteratur har möjlighet att framträda. Här är det inte nödvändigt att kunna summera verkets intrig, utan viktigare att kunna koncentrera sig på utmärkande drag i verket. Många kandidater utmärker sig här med empati och förståelse för huvudkaraktärer och situationer i verken.

Kriterium E:

När det gäller respons på diskussionsfrågorna så behöver de formuleras på ett rakare tydligare sätt. Många kandidater ber ofta läraren att upprepa eller förklara frågan igen, vilket tyder på att formuleringarna inte är helt klara. Här är det bättre att ha en enklare och mer rak och lättfattlig formulering av frågan, eftersom tiden är så kort.

Kriterium F:

Språk, vokabulär och stil är huvudsakligen god hos kandidaterna denna session, men användandet av litterär terminologi är mindre utvecklat än förra årets examinationer. Det förekommer fortfarande stilbrott i form av informella vardagliga uttryck som "kollar" och "typ", etc., men dessa är inte genomgående. Det förekommer också att kandidater rättar sig själva då dessa uttryck yttras. Det är dock viktigt att skolorna gör kandidaterna medvetna om vikten av att ha ett konsekvent och passande språk i examinationssammanhanget samt uppmuntra till användandet av adekvat litterär terminologi.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Dagens moderna teknik ger kandidaterna större möjligheter att öva mera och själva utvärdera övningarna. En rekommendation är att låta dem spela in flera diktanalyser och litterära

diskussioner i övningssyfte och sedan utvärdera dem enskilt och/eller i grupp. Till skillnad från de skriftliga komponenterna så behöver inte övning inför IOC ta så mycket tid för läraren.

Något annat att tänka på är att öva på att diskutera de litterära verken utifrån olika infallsvinklar innan examen. Här ska fokus ligga på diskussion och inte på att läraren frågar och förväntar sig korrekta inövade svar.

Standard level internal assessment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0-4	5-8	9-12	13-16	17-19	20-23	24-30

Genomförandet av examinationen fungerade mycket bra denna session. De olika skolorna följde huvudsakligen IB-proceduren med stor noggrannhet och lärarna uppvisade överlag en jämn och genomtänkt bedömning. De ställde förhållandevis tydliga och goda följdfrågor och höll den stipulerade tiden för examinationen väl. Endast få skolor avvek genom en alltför generös bedömning av examinationerna, vilket tyder på att lärarna generellt är väl insatta i betygskriterierna för examinationen.

Något som bör noteras är att flera skolor underlätit att fylla vissa uppgifter i blanketten 1/LIA på ett korrekt sätt; här bör rutinerna förbättras inför nästa examinationssession. Exempel är t ex att det verk som används i examinationen inte markerats genom ett kryss i avsedd ruta på blanketten. Flera skolor har också valt att inte skriva några förklarande kommentarer till bedömningen av IOP och IOC, vilket är beklagligt. En kommentar, om än kort, kan underlätta för examinatorerna att förstå lärarens bedömning.

En annan sak som examinatorerna påpekat och som behöver förändras är att textutdragen ofta innehåller uppgifter om verkets författarnamn, titel och utgivningsår, vilket bör undvikas. Bättre är att låta IB-kandidaterna identifiera dessa detaljer och låta det ingå som en naturlig del i att sätta in verket i dess kontext. Gällande textutdragen rekommenderas även att skolorna numrerar raderna, eftersom detta underlättar avsevärt när kandidaterna citerar och refererar till verket. Här är det också viktigt att skolorna på ett tydligt sätt bifogar de ledfrågor som tillhör kandidatens examination. Detta har huvudsakligen fungerat väl, men har saknats från vissa skolor.

En ytterligare rekommendation från examinatorerna är att varje kandidat inleder examinationen av IOC med att säga namn på verk och författare till det verk som examineras. Skolorna bör också kontrollera inspelningarna innan de laddas upp på IBIS för att undvika undermålig ljudnivå, något som kan försvåra examinatorernas möjlighet till bedömning.

Utnyttjade verk och deras lämplighet för uppgifterna

I denna session användes mestadels beprövat material, där såväl utdrag från dikter, prosa och drama fungerade väl. Bland diktarna är Gustaf Fröding, Edit Södergran, Tomas Tranströmer och Carl Michael Bellman flitigt representerade och i prosan tillhör Hjalmar Söderbergs *Historietter* den mest populära. Utdrag ur Torgny Lindgrens roman *Batseba* och noveller av Inger Edelfeldt utgjorde de mer moderna inslagen i år och var tacksamma inslag för analys. August Strindbergs dramer *Fadren* och *Fröken Julie* vidhöll sin ställning som de mest populära verken även denna session.

Elevernas prestationer utifrån betygskriterierna

A.

Likt tidigare år utgör kandidaternas svårigheter att förankra utdragen kontextuellt fortfarande en prövning. Många placerar dock in dikten i författarskapet genom att jämföra utdraget med andra verk av samma författare och kommenterar i vissa fall även kort aktuell litterär epok.

Vissa lärare är också skickliga på att locka fram ett sådant resonemang hos kandidaterna genom att ställa vägledande frågor och kriterium A belönar denna typ av resonemang och tänkande kring verket. Vissa kandidater repeterar klassgenomgångens synpunkter på dikten och är tyvärr begränsade i sin tolkning och förståelse av verken. De bästa analyserna görs av kandidater som visar en personlig och djupare förståelse av verket.

B.

Det förekommer många goda analyser av både prosa och poesi och oftast används en passande, om än ibland något begränsad, terminologi. Alltför få kandidater använder sig dock ledigt med mer sofistikerade litteraturvetenskapliga termer och begrepp, vilket är något som skolorna bör arbeta vidare med och utveckla. Det föreligger fortfarande stora skillnader i fråga om djup och precision i analyserna av hur författarna har använt stilistiska hjälpmedel; ett tecken på kvalitet här är hur väl de behärskar litteraturanalytiska facktermer och hur de kan använda dessa meningsfullt i sin analys av utdraget. De bästa analyserna visar hur verkets stilmedel bidrar till dess innebörd och ton. Svagare analyser räknar upp några enstaka stilmedel utan koppling till verkets idéinnehåll och mening. En mindre god inledning av en analys är en detaljerad genomgång av antal strofer och rader och rimflätning, utan något som helst resonemang om vad författaren vill uppnå denna teknik. Det är inte tillräckligt att endast rabbla upp de litterära termer som de kan identifiera i utdraget, t ex: "På rad tio finns en metafor", utan att kommentera hur formen förhåller sig till innehållet. Ett sätt att leda in kandidaterna på en djupare analys skulle kunna vara att rikta in ledfrågorna så att en handlar om innehållet och den andra om formen.

C.

Många kandidater disponerar sina åtta minuter föredömligt och hinner lagom med en avslutning inom tidsramen. Vissa kandidater verkar dock ha fått instruktioner att läsa upp dikten rad för rad och kommentera allt eftersom. Denna metod är, speciellt gällande längre dikter, inget att rekommendera eftersom helhet och sammanhang i analysen då helt faller bort. En inledning och en konkluderande avslutning är något som definitivt rekommenderas, eftersom det ger struktur åt framställningen. Huruvida ett linjärt förhållningssätt bör följas eller att först

kommentera innehållet och sedan formen är kandidatens val, men någon form av utveckling mellan inledning och avslutning är att föredra och höjer presentationens kvalitet avsevärt.

D.

Språket är i allmänhet passande i sammanhanget. Talspråkliga inslag förekommer dock, men det märks att många kandidater försöker anpassa sitt språkbruk till ett mer formellt vid examinationstillfället. Något som kan noteras detta år är att litterär terminologi används i mindre utsträckning än tidigare år. Det förekommer fortfarande stilbrott i form av informella vardagliga uttryck som "kollar" och "typ", etc., men dessa är inte genomgående. Ett gott tecken är att många kandidater korrigerar sig själva under examinationen, vilket tyder på en medvetenhet om passande språkstil. Detta till trots är det viktigt att skolorna fortsätter sitt viktiga arbete med att göra kandidaterna medvetna om vikten av att ha ett konsekvent och passande språkbruk vid examinationstillfället samt att uppmuntra till användandet av adekvat litterär terminologi.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Dagens moderna teknik IB-kandidaterna större möjligheter att öva inför IOC och även att själva utvärdera dessa övningar med hjälp av betygskriterierna. En rekommendation är därför att låta dem spela in flera analyser (dikt/prosa/drama) och att föra litterära diskussioner för att sedan utvärdera dem såväl enskilt som i grupp. Till skillnad från de skriftliga komponenterna i examen behöver inte övning inför IOC ta så mycket tid för läraren, eftersom kandidaterna själva kan involveras i bedömningsprocessen. På detta sätt blir kandidaterna också medvetna om betygskriteriernas tillämpning.

Ytterligare rekommendationer till skolorna är att:

- Öva och uppmana kandidaterna till att sätta in utdraget i en litterär och samtida kontext.
- Radnumrera utdragen.
- Inte skriva ut författare, verk och årtal på utdragen.
- Formulera tydliga ledfrågor och bifoga dem tillsammans med kandidatens examination.
- Uppmana kandidater att ha någon form av struktur på sin IOC, med inledning och avslutning.
- Lyssna på inspelningarna innan de laddas upp på IBIS för att säkerställa att examinationen har tillräckligt god ljudkvalitet
- Skriva en förklarande kommentar till betygssättningen på blanketten 1/LIA.

Written Assignment (Higher and Standard Level)

Component grade boundaries (Higher Level)

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0-6	7-9	10-12	13-15	16-18	19-20	21-25

Component grade boundaries (Standard Level)

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0-6	7-9	10-12	13-15	16-18	19-20	21-25

Utnyttjade verk och deras lämplighet för uppgifterna

Det är romaner som dominerar i grupp 1, och de klassiker som används fungerar oftast väl för att ta fram angelägna ämnen. Några av de vanligaste titlarna är *Krönika om ett förbådat dödsfall*, *Brott och straff*, *Att flyga drake*, *Utvandringens tid*, *Jane Eyre* och *Främlingen*.

Att ämnen ibland erinrar om varandra är antagligen oundvikligt, men då är det viktigt att eleverna arbetar självständigt, och framför allt har en god idé om vad uppsatsen ämnar komma fram till. Påfallande ofta visas goda kunskaper, vilket torde vara bevis på att undervisningen har varit informativ och gett goda resultat. Klassikerna tar upp de eviga frågorna, och eleverna visar att de kan behandla dessa med relativt originella infallsvinklar.

Dramatik har också en ganska framträdande plats, med titlar som *Antigone*, *Medea*, *Ett dockhem* och *Tre systrar*. Dramatik visar på inlevelsefulla läsningar och inbjuder till lika generösa tolkningar som romaner, och fungerar minst lika bra i sina sätt att skildra miljö och samhälle på sådana sätt att de ger eleverna uppslag till uppsatsämnen. I undantagsfall förekommer serieromaner som *Persepolis* och *Maus*, och dessa ger ofta lika intressanta uppsatser som de andra genrerna. Vad som är viktigt att påminna sig om är att visa medvetenhet om genrens specifika förutsättningar, så att man behandlar det som ett litterärt verk med de berättartekniska egenheter som vidkommer den genre som behandlas i uppsatsen.

Det finns även i år en tendens att använda ämnen som är lite för breda: "Religionen i romanen ..." I några fall kan så gott som identiska ämnen förekomma. I dessa fall är det viktigt att särskilja mellan vad som är personlig insikt och vad som är allmänna kunskaper. Ämnena borde i högre grad styras mot att undersöka litterär teknik och åtminstone implicit innehålla ett frågande "hur" en författare går till väga i ett visst begränsat avseende i sitt skrivande.

Det finns ibland en risk att eleverna på SL har svårt att greppa innehållet i de litterära verk de läser för sitt Written Assignment. Lite väl många uppsatser visar att dessa elever skulle ha tjänat på att läsa mindre komplicerade verk.

Det är påfallande att uppsatser som behandlar icke-västerländska verk ofta blir avsevärt intressantare och även bättre eftersom kultur och kontext genast blir så mycket mer påfallande. Även enklare iakttagelser blir av betydelse för det ofta positivare helhetsintrycket.

Elevernas prestationer utifrån betygskriterierna

Det är fortfarande så att Reflective Statement används av många som en uppsats i egen rätt, med introduktion, resonemang och slutsats. Ett annat vanligt alternativ är att noggrant återge vilka ämnen som togs upp i interactive oral, utan att kommentera på hur dessa fördjupat de egna insikterna kring kultur och samhälle. De bästa RS är de som inte i detalj talar om en viss IO, utan som ger en tydlig och detaljerad bild av utveckling. Däremot fungerar det sämre med RS som antingen bara återger vad som diskuterades, eller gör en allmän sammanfattning av det litterära verkets innehåll.

Eleverna skriver oftast med bra kunskaper om verken. I några fall verkar det som att eleverna haft svårt att tillgodogöra sig innehållet. I essäerna förekommer digra innehållsreferat i för hög utsträckning. Det är alldeles för få uppsatser som i sin skildring fokuserar på de litterära verktyg författaren använder, till exempel en sådan för romanen uppenbar genrespecifik sak som kapitelindelning eller andra, modernare sätt att strukturera innehållet i verket.

De bättre uppsatserna kännetecknas av att de går utanför allmänt hållna tolkningar och i stället vågar uttrycka personliga idéer om de lästa verken. Det behöver inte vara nyskapande läsningar, men det är lämpligt att försöka demonstrera att det lästa har gjort intryck, vilket lämpligast görs med att gå in i en analytisk diskussion med verket.

När elever skriver om hur författaren arbetar är det till deras fördel om detta sker kontinuerligt i uppsatsen, och inte som ett påhängande stycke placerat i slutet. Annars fungerar strukturen förhållandevis bra. Det som kan undvikas är upprepande resonemang. Dessa bidrar inte till att föra idéerna vidare, utan kan ge intryck av att elevens avsikt är att fylla ut texten för att nå uppsatsens ordgräns.

Det är mest effektivt med relativt korta inledningar, som utan att i allt för stor detalj återger handlingen koncentrerar sig på att introducera ämnet och formulera en tydlig tes. Något som blivit vanligare på senare år är en mekanisk struktur med referat följt av slutsats, en teknik som upprepas i stycke efter stycke. En väl fungerande struktur varierar mer, och lyckas skapa mer dynamik mellan styckena. Det är påfallande sällan elever skriver redigt och med en ordentlig struktur som underlättar för läsaren, utan oftast presenteras idéerna rörigt och slarvigt. Detta är ofta fallet även i innehållsmässigt och språkligt väl skrivna essäer.

Hellre än långa citat som kan hejda diskussionen kunde kortare och flera citat kunna bli ett stöd för elevens resonemang. Att struktur och språk sällan når de högre betygen kan förvåna då eleverna har tillgång till handledning av first draft. Strukturen brister ofta främst genom avsaknaden av en tydlig och effektiv styckeindelning med tydliga textbindningsmarkörer både

mellan och inom styckena för att underlätta för läsaren att följa den röda tråden, som för övrigt alltför ofta är svår att identifiera.

Att använda sekundärkällor har blivit alltmer populärt. Det är en metod som i bästa fall fungerar bra och kan ge eleven en chans att nyansera sitt resonemang. Dock är det minst lika vanligt med elever som ger sekundärkällorna för stort utrymme och inte riktigt kan infoga deras idéer i sin egen diskussion.

Språkligt dominerar satsradningar, på så sätt att det ter sig normaliserat. Anglicismer fortsätter vara ett frekvent inslag i essäerna, något som framför allt syns i meningsbyggnad och kommatering. Språket är hos alltför många elever påverkat av byråkratiska ideal, och skulle tjäna på färre tillkrånade ord, mer självständighet och en mer avslappnad inställning till stil.

Med det sagt är det fortfarande så att en del elever har svårt att se skillnad mellan talspråk och skriftspråk. En bra balans mellan ett vårdat men inte överdrivet stelt skriftspråk är mer framgångsrikt. När detta förekommer blir det också uppenbart att det är elevens eget språk och inte enbart inlärd fraser. Hos de bäst språkligt hanterade uppsatserna är språket sällan fyllt av teoretiska svårbegripliga begrepp, utan karaktäriseras av ett livfullt och självständigt språk vars syfte inte är att imponera på läsaren.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Utnyttja Subject Guide till att arbeta fram tydligare riktlinjer för Reflective Statement. Påpeka att detta inte är en uppsats, utan en fristående kortare text som enbart ska avhandla elevens personliga utveckling. Notera de betygskriterier som finns i Subject Guide och utgå från dem när ni instruerar om RS.

Det är ofta till elevens fördel om urvalet av översatt litteratur varierar, och i synnerhet genererar icke-västerländsk litteratur ofta intressanta frågeställningar. Kom ihåg att titlar helst ska kursiveras eller skrivas med citattecken, för att minimera missförstånd, i synnerhet när titlarna är identiska med protagonisten.

Undvik längre innehållsreferat. Påminn eleverna om att en examiner med stor säkerhet är förtrogen med det verk ni har läst. Flera uppsatser skulle ha tjänat på ett mer avgränsat ämne. När elever föreslår ämnen som "Symboliken i ..." eller "Bildspråket i ..." försök styra dem mot mer specifika områden. Eleverna visar gott handlag med de verk de skriver om, men behöver fundera mer på hur författaren arbetar och gör avvägningar i sitt skrivande av det verk som eleverna sedan behandlar.

Läs mer litteraturkritik. Om detta inte går att uppbåda i litterära tidskrifter, använd dagskritik, eller internetsidor som exempelvis floret.se. Eleverna behöver arbeta mer med både litterär analys och språklig utveckling. Genom att läsa mer litteraturkritik borde eleverna bli mer uppmärksamma också på författarens stilistiska val och berättarteknik i allmänhet. Ju mer kritik eleverna läser, desto mer självständiga vågar de bli i sin egen tolkning.

Citattekniken är något som alltför många elever inte tar på allvar. Vad som saknas är konsekvent genomförda citat. Lär eleverna att det mest läsvänliga är att variera mellan citat föregånget av enkelt kolon och citat som fogas in i texten där det följer uppsatsens

meningsbyggnad. Vidare kan inskräpas att sekundärkällor inte är obligatoriska, och att dessa inte bör ges allt för stort utrymme. WA är en relativt kort uppsats som inte tillåter för mycket diskussion med andra källor, i synnerhet inte om dessa är flera till antalet.

Språkligt skulle många tjäna på att skriva mer konkret och med färre tillkrånglade byråkratiska ord. Dessa termer imponerar inte, i synnerhet inte när de leder till missförstånd. Påminn även eleverna om att slarvfel i stavning och interpunktion inte gagnar deras prestation på kriteriet E.

Utnyttja också first draft till att inskräpa vikten av inte bara ett vårdat språk, men också en genomtänkt struktur. För att undvika upprepningar är det viktigt att förtydliga för eleverna att de inte behöver känna sig tvungna att nå den övre ordgränsen. Oavsett om eleverna väljer indrag med tre mellanslag eller dubbelt radavstånd är det viktigt med konsekvens, och att de lägger ned möda på att göra texten lättläst.

Higher level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0-2	3-4	5-6	7-10	11-13	14-17	18-20

De delar i examen som eleverna haft svårigheter med

På det stora hela uppvisade årets elevgrupp god kompetens i fråga om litterär analys. Ett problem som återfanns i både dikt- och prosaanalyserna var svårigheten att hitta rätt balans mellan personlig respons och formell analys. I vissa fall reflekterades detta i en vacklande eller alltför informell ton, men oftare blev problemet att elever drog alltför långtgående eller extrema slutsatser som inte kunde försvaras med textliga referenser.

I fråga om stilistisk analys uppvisades en god förmåga att korrekt identifiera litterära stilmedel, men särskilt de svagare eleverna brast ofta i sin diskussion av dessas roll i skapandet av mening och effekt, vilket gjorde deras analyser alltför ytliga.

I allmänhet disponerade eleverna sina uppsatser väl, men bland de svagare analyserna var avsaknad av eller bristande struktur ett betydande problem. Dessa bestod ofta av osammanhängande tankar och observationer eller sakande inledning och/eller avslutning.

Bland prosaanalyserna föll alltför mycket av många elevers fokus på utdragets idémässiga innehåll, på bekostnad av formell analys av struktur och stilistik. Det fanns också en uppenbar risk att engagera sig alltför häftigt i de personliga relationer som beskrevs i texten och därmed glömma att analysera texten som en litterär konstruktion.

De elever som valde att analysera dikten såg ibland alltför snävt på texten och koncentrerade sig alltför mycket på specifika bilder eller metaforer, på bekostnad av större stilgrepp såsom diktjagets identitet och röst.

De delar i examen där eleverna lyckades väl

Bland de elever som valde att analysera dikten uppvisade många en imponerande kunskap om stilistiska verktyg och var kapabla att i sin diskussion av dessa använda korrekta termer, såsom allitteration och anafor. Så gott som alla kunde korrekt identifiera diktens centrala budskap och ton. Många kunde också diskutera diktens tema utifrån dagens situation, vilket i bästa fall visar på mer avancerad abstraktionsförmåga och mer påtaglig personlig respons.

De elever som valde prosautdraget uppvisade god förmåga att uttyda det osagda i personporträtten och var ofta mycket emotionellt inkännande i sin analys.

Nivån på strukturering och komposition och användandet av textliga referenser var i allmänhet relativt hög.

Förtjänster och brister i elevernas svar på de enskilda frågorna

See above.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Mitt intryck är att elevernas skriftliga förmåga ofta är mer utvecklad än deras analytiska förmåga. Utan att för den skull eftersätta skrivövning, vore det därför eventuellt tillrådligt att fokusera mer på läsförståelse än komposition. Eleverna behöver också hjälp att förstå vilka specifika svårigheter olika typer av text associeras med. Det är, till exempel, viktigt att inte glömma att analysera prosatexters stilistiska drag eller en dikts narrative aspekter. Elevernas stilistiska analys behöver dessutom stärkas så att de blir kapabla att inte bara identifiera litterära stilmedel utan därutöver också diskutera hur dessa bidrar till mening och effekt.

Standard level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0-3	4-6	7-9	10-12	13-14	15-17	18-20

De delar i examen som eleverna haft svårigheter med

Liksom förra året var det väldigt många elever som hade svårt att analysera texternas innehåll, språk, ton och litterära stilmedel utan att bara återberätta eller parafrasera. De flesta kunde

upptäcka litterära stilmedel i texterna och ge dem rätt benämning, t.ex. alliteration eller trefald, utan att visa med exempel ur texten. De glömde även bort att kommentera effekten som skapats genom författarens val av dessa ord och uttryck. Det känns dessutom som om fler elever hamnat i tidspress, att döma av de antingen abrupta eller enbart upprepande avsluten. Tyvärr kan det också noteras en försämring i ett effektivt hanterande av hänvisningar till texter och referat av ord/fraser på dessa. (Se nedan under "Råd och tips".)

De delar i examen där eleverna lyckades väl

De flesta eleverna lyckades väl med att strukturera sina texter och försökte inleda uppsatsen med en intresseväckande inledning i vilken de hänvisade till den text de valt att analysera. Det var positivt att se att de flesta hade en delat upp texten i fungerande stycken och att de försökte länka ihop dessa och sedan avsluta genom att skriva en riktig avslutning. Det var ändå alltför många elever, inklusive fler än någonsin som haft möjlighet att skriva på dator, som använde alltför långa stycken och både mellan och inom dessa stycken saknades de viktiga textbindningsknep som gör att läsaren känner den röda tråden.

Förtjänster och brister i elevernas svar på de enskilda frågorna

Det var få av eleverna som analyserade prosatexten som riktigt bra lyckades kommentera stämningen i utdraget (Text 1), samt vilka stildrag och berättartekniska knep som författaren hade använt sig av för att skapa denna. De allra flesta förstod att Paris som stad skildrades med stor kärlek. En del elever kommenterade också titeln på verket texten var tagen ur. De elever som lyckades bäst att tolka prosatexten hade utvecklat parisskildringens betydelse för berättarjaget och fått med många insiktsfulla kommentarer om vilken stämning som skapats genom denna. Stöttestenarna var i text 1 var för flera elever att sätta ord på berättarröstens förhållande till Mario, den kontrast med bohemer och Sain Germain Mario erbjuder, men också den väsentliga skildringen av kvinnan som beskrivs i utdraget. Många tolkade det som om berättaren blev förälskad i kvinnan hon beskrev så ingående. Vissa tolkade det som om berättarrösten tillhörde en man, grundat just på hur kvinnan i hatten beskrivs. Många kommenterade inte alls berättarröstens roll i utdraget, lika lite som de använde raderna om vitryssarna och taxibilarna som stöd för sin analys av författarens iakttagelseförmåga och berättarteknik.

I text 2 var det många elever som hade svårt att kommentera diktens titel "Halm" och dess betydelse i dikten. De flesta eleverna kunde identifiera att det fanns upprepningar i dikten och bildspråk, men kommenterade inte på något djupare plan effekten av dessa. En del av eleverna som valde att skriva om dikten, tolkade dikten enbart bokstavligt och gick igenom den strof för strof. Många identifierade diktens upprepade allusioner till begravningsritualen och hur man kunde dra paralleller mellan fågelskrämman och en människas tankar i livets slutskede. De flesta kommenterade hur fågelskrämmans trötthet upprepades på olika sätt och hur skrämmans borttynande förstärktes med både stegring och alliteration. Nästan ingen noterade inslaget av humor i dikten och ytterst få gjorde något riktigt bra av kontrasten mellan den tidigare fågelskrämmans talanger att skrämman på mästar nivå och dennes avtagande förmågor nu i säsongsslutet med också en längtan om sällskap.

Förtjänster och brister i elevernas svar på de enskilda frågorna

Av de elever som analyserade prosatexten var det få som riktigt bra lyckades kommentera stämningen i utdraget samt vilka stildrag och berättartekniska knep som författaren hade använt sig av. De allra flesta förstod att Paris som stad skildrades med stor kärlek. En del elever kommenterade också titeln på verket texten var tagen ur. De elever som bäst lyckades att tolka prosatexten hade utvecklat parisskildringens betydelse för berättarjaget och fått med många insiktsfulla kommentarer om vilken stämning som skapats genom denna. Stötestenarna i text 1 var för flera elever att sätta ord på berättarröstens förhållande till Mario, den kontrast med bohemer och Sain Germain Mario erbjuder, men också den väsentliga skildringen av kvinnan som beskrivs i utdraget. Många tolkade det som om berättaren blev förälskad i kvinnan hon beskrev så ingående. Vissa tolkade det som om berättarrösten tillhörde en man, grundat just på hur kvinnan i hatten beskrivs. Många kommenterade inte alls berättarröstens roll i utdraget, lika lite som de använde raderna om vitryssarna och taxibilarna som stöd för sin analys av författarens iakttagelseförmåga och berättarteknik.

I text 2 var det många elever som hade svårt att kommentera diktens titel "Halm" och dess betydelse i dikten. De flesta eleverna kunde identifiera att det fanns upprepningar och bildspråk i dikten, men kommenterade inte på något djupare plan effekten av dessa. En del av eleverna tolkade dikten enbart bokstavligt och gick igenom den strof för strof. Många identifierade diktens upprepade allusioner till begravningsritualen och hur man kunde dra paralleller mellan fågelskrämman och en människas tankar i livets slutskede. De flesta kommenterade hur fågelskrämmans trötthet upprepades på olika sätt och hur skrämmans borttynande förstärktes med både stegring och allitteration. Nästan ingen noterade inslaget av humor i dikten och ytterst få gjorde något riktigt bra av kontrasten mellan den tidigare fågelskrämmans talanger att skrämman på mästar nivå och dennes avtagande förmågor nu i säsongsslutet och längtan efter sällskap.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Med tanke på hur svårt många elever verkade ha att i sitt eget skrivande effektivt hänvisa till texterna på ett korrekt sätt är det viktigt att gå igenom hur man använder citat- och referat teknik samt hur man i övrigt kan hänvisa till andra verk eller texter. (Se ovan under " Svårigheter ")

Elever behöver även träning i att kommentera just effekten av litterära stilmedel. Träna t ex på att leta efter kontraster! Många glömmer bort att visa med exempel ur texten och därefter kommentera effekten. Många elever analyserar fortfarande dikter genom att gå igenom rad för rad eller strof för strof, vilket inte alltid är det mest effektiva sättet. Låt även elever öva sig i att se och kommentera mönster i texters struktur och form.

Higher level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7

Mark range: 0-4   5-9   10-12   13-15   16-17   18-20   21-25

De delar i examen som eleverna haft svårigheter med

Gemensamt för de flesta elever är att de oftast har mycket goda idéer som under pressade förhållanden och under begränsad tid skall uttryckas klart och fästas på papper. Inledningar och avslutningar vållar problem. Många elever formulerar om uppsatsämnet eller inleder med allmänna påståenden eller rent av plattityder som t.ex: "Människor har alltid intresserat sig för..." eller " De flesta författare vill engagera sina läsare i frågan om ...". Slutsatserna är ofta generella, upprepande de påståenden som gjorts i inledningen utan att ange de resultat som kommit fram genom analysen. Alltför många elever uppvisar svårigheter med att underbygga sina argument med detaljerade referenser till verken. Elever hänvisar inte sällan till privata erfarenheter som enda underlag för sin analys. Det är möjligt att elever uppmanats att utveckla en personlig stil och att skillnaden mellan personlig och privat inte uppfattats.

Att begränsa och finna en aspekt av det givna ämnet och applicera den på de valda verken tycks bereda svårigheter. Smala och ytliga tolkningar av ämnets nyckelbegrepp är vanliga liksom motsatsen, alltför allmänna och vida tolkningar.

Struktur och disposition utgör en stor svårighet. Många uppsatser vittnar om adekvata kunskaper och intressanta reflexioner men ger ett osammanhängande intryck. Ibland ser det ut som om eleverna utvecklar sin disposition under skrivandets gång, vilket avslöjas genom många överstrykningar och infogningar med pilar som indikerar flyttade stycken. En stor svårighet är styckeindelning.

Grammatik och syntax orsakar bekymmer: pluralformer, böjningar av pronomen samt konstruktions- meningsbyggnads- och syftningsfel är frekventa. Det är vanligt att elever inte kan skilja mellan pronominas objekts- och subjektformer.

Att finna lämplig stilnivå och använda stilistiska termer i rätt sammanhang orsakar också problem. I år har jag märkt i ett flertal uppsatser att symbolisk, symbol och symbolism fått betyda samma sak. Många har även i år använt ordet 'plantering' när de menar framåtpåkande händelser. Ett nytt begrepp som dykt upp i år är 'inlevelseframställning', ett uttryck använt i ett flertal olika betydelser av berättartekniska grepp, bl.a. erlebte rede.

De delar i examen där eleverna lyckades väl

Så gott som alla elever visade att de läst, undervisats och förstått sina verk på någon nivå. De behärskar de baskunskaper som behövs för att göra en relevant analys. Den absolut övervägande delen har på något, om än yligt, sätt också kommenterat stilmedel och i år har färre anglicismer brukats, vilket får ses som ett stort framsteg. De allra flesta fogar in verken i en kontext samt är medvetna om genrekonventioner. Många elever visar även prov på god språkbehandling och stilförmåga och på det hela taget är helhetsintrycket av årets uppsatser gott. Eleverna har i stort sett valt adekvata uppsatsämnen. I år har ingen uppsats varit oläslig, en klar förbättring, liksom att alla använda verk finns med i Författarlistan. Bruket av 'hen' och 'en' är en nyhet och förekommer i många uppsatser, vilket är väl värt att notera.

Förtjänster och brister i elevernas svar på de enskilda frågorna

Rent allmänt kan konstateras att elever har svårigheter att välja en infallsvinkel eller en aspekt av ämnet som är avgränsad och som visar att eleverna förstått ämnets nyckelbegrepp.

Romaner är överrepresenterade medan poesi endast valts av ett fåtal. Drama och noveller har felvalts i få fall. Ämne nummer 14 är det mest populära (84), följt av nummer 15 (55) och 13 (35). I år liksom tidigare år toppar *Doktor Glas* av Hjalmar Söderberg listan med *Kallocain* av Karin Boye, *Dvärgen* av Pär Lagerkvist, *Kejsarn av Portugallien* av Selma Lagerlöf och *Ett öga rött* av Jonas Hassen Khemiri i tät följd. Dessa fem förekommer i 85 % av det totala antalet uppsatser.

Ingen elev har valt att skriva om ett icke-fiktivt verk.

Poesi: Det kan konstateras att elever som väljer poesiämnen oftast är kapabla att använda stilmedel i sina rätta betydelser, visa på effekter och väva in dem på ett naturligt sätt i uppsatsen. Dock finns exempel på diktanalyser som mer gränsar till svar på t.ex ett läxprov där eleverna berättar allt de vet. En klar förbättring är att eleverna oftare skrivit om hela författarskap och inte som tidigare om endast två dikter. Gustaf Fröding, Edith Södergran, Sonja Åkesson och Werner Aspenström är väl representerade.

Ämne 4. Här har elever beskrivit rimflätningen i detalj men haft svårigheter med att uttrycka rytmkänslan och dess effekter i ord.

Ämne 5. Det mest populära bland poesiämnena gav prov på varierade infallsvinklar, kreativa tankar och personligt språk. De flesta elever har valt dikter som handlar om skiftande stämningsslägen hos diktjagen och funnit en röd tråd i dikterna. En Ghazel av Fröding, *Vara vit mans slav* av Sonja Åkesson samt Edith Södergrans *Vierge moderne* har visat sig vara väl lämpade för detta ämne.

Ämne 6. Endast ett mycket litet antal skrev om detta ämne. En viss tendens till återberättande av innehåll i dikterna kan skönjas men på det hela taget har eleverna kommenterat skiftande stämningsslägen, överraskande stilbrott samt de effekter dessa har på tolkningen.

Romaner

Ämne 13. Många har skrivit alldeles utmärkta uppsatser om detta ämne där de behandlat en stor variation av röster i verken. Dialoger, monologer, stream of consciousness, indirekt tal, erlebte rede exemplifieras och utreds på ett enastående välformulerat sätt. Några har begränsat sig till första- och tredjepersonsperspektiv men ändå lyckats genomföra bra analyser medan andra stannat vid återberättande av handlingen. *Musselstranden* av Marie Hermansson har även i år visat sig svår för eleverna att reda ut kompositionsmässigt liksom *Långt borta i Nifelheim* av Majgull Axelsson och *Simon och ekarna* av Marianne Fredriksson.

Merparten elever har utvärderat frågeställningen och givit tydliga svar i sina slutsatser. Ämnet tycks ha passat elever med olika grad av förmåga. En av de mest sofistikerade uppsatserna jämför *Doktor Glas* och *Kallocain* med fokus på dagboks- och memoarformens möjligheter.

Ämne 14. En hel del uppsatser handlar om *Dvärgen* och *Doktor Glas* och dessa romanval har inneburit svårigheter med att definiera och analysera problematiska familjeförhållanden.

Eftersom båda dessa huvudpersoner är ensamstående har skribenter dragit alltför stora växlar på de episoder i romanerna som handlar om deras respektive föräldrar. Karaktärernas brott ses som en effekt av en olycklig barndom, vilket är en alltför snäv tolkning.

Dysfunktionalitet har definierats som allt från smågnabb och smällande i dörrar till sjukdom och rent psykisk misär. Detta ämne har flest uppsatser med övervägande deskriptivt innehåll. Några har behandlat karaktärerna som levande personer och givit råd om hur dessa skulle kunna få ett bättre liv och därmed bortsett från författarnas presentation av problematiken. En utmärkt uppsats jämför *Mio min Mio* med *Hon går genom tavlan ut ur bilden* med fokus på kompositionens, symbolernas och den magiska realismens betydelsebärande komponenter.

Ämne 15. Eftersom den tekniska aspekten framhålles i ämnesformuleringen har eleverna kommit in på rätt spår. Det som vållat problem är frågan om identifikation med huvudpersonen. Många har tolkat det som krav på samtycke eller trovärdighet vilket begränsat tolkningsmöjligheterna. De som skrivit om empatins och inlevelseförmågans förutsättningar i verken har skrivit alldeles utmärkta uppsatser.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Förutom allmän skriv-och språkträning samt träning i att använda de litterära stilmedlens termer korrekt behöver eleverna fler tillfällen att öva uppsatsskrivning under tidspress med ämnesaspekter som valts av läraren. En annan variant är att låta eleverna träna på att finna intressanta tematiska jämförelser mellan verken för att få upp ögonen just för infallsvinkelns betydelse för en bra uppsats. I det inledande avsnittet där jag tar upp en del noterade svårigheter finns många tips att hämta. Sist men inte minst vill jag betona vikten av struktur och inte minst vikten av att dela in uppsatsen i tydliga stycken med relevanta övergångar.

Examinatorn ser fram emot att få läsa fler inspirerande inledningar och fler väldokumenterade avslutningar. Kort sagt: i år liksom föregående år rekommenderas mer skrivträning.

Vid många tillfällen har jag imponerats av djupa kunskaper och mycket god analysförmåga. Även i år har det varit inspirerande och lärorikt att läsa alla uppsatser. En del stannar kvar i minnet eftersom de visat prov på kreativitet, kunnighet och inlevelseförmåga medan andra är minnesvärda för att de visat tydliga prov på flit och metodisk strävan för att uppfylla kriterierna på bästa möjliga sätt.

Standard level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7

Mark range: 0-4   5-8   9-11   12-14   15-17   18-20   21-25

De delar i examen som eleverna haft svårigheter med

Alltför många elever gör en ytlig eller smal tolkning av det valda ämnets nyckelbegrepp. De förefaller vara ovana att finna och utnyttja ett givet ämnes potential. Se exempel nedan. Det är dessutom svårt för eleverna att sätta det valda ämnet i centrum. Många uppsatser består av riktiga påståenden om de två valda texterna, men länken till ämnet är svag, bitvis obefintlig. Paper 2 kräver att eleven ska visa förmåga att diskutera och analysera verken utifrån en av IB vald aspekt. Det räcker inte att kunna verken i allmänhet.

Få uppsatser utelämnar numera berättarteknik, struktur, språk och andra delar av författarnas teknik. Fortfarande riskerar dock sådana delar av uppsatserna att stå isolerade – det gäller för eleven att visa vad tekniken har för funktion, både i förhållande till verkets djupare syften och till det valda ämnet.

I en berömvärd strävan att hålla ihop uppsatsen varvar nu många elever behandlingen av de två valda verken; uppsatserna disponeras ofta utifrån olika litterära grepp. Risken är emellertid att sådana uppsatser blir röriga. Många uppsatser inleds klumpigt och avslutas med upprepningar av vad som redan har sagts. Alltför få uppsatser uppvisar den utveckling som ger höga poäng på kriterium D, struktur.

Uppsatsens påståenden måste beläggas med konkreta och välvalda hänvisningar till texterna. De duktiga eleverna integrerar övertygande referenser i den fortlöpande texten. De svaga resonerar i allmänhet.

Elevernas skriftspråk är ofta svagt. Bland problemen kan nämnas pronomen, prepositioner och meningsbyggnad. En del resonemang går knappt att förstå eller rekonstruera.

De delar i examen där eleverna lyckades väl

De flesta elever kan verken bra. De vet vad som krävs om genrekonventioner. De jämför verken i stället för att redovisa dem separat. Nästan alla kan strukturera sina uppsatser med inledning, några stycken och avslutning.

Förtjänster och brister i elevernas svar på de enskilda frågorna

Det har visat sig svårt för eleverna att ställa den valda frågan i centrum för uppsatsen och att utnyttja ämnets potential genom en smart och fruktbar tolkning av ämnet utifrån de lästa texterna. Svaga uppsatser skriver om romanerna i allmänhet, med klen koppling till ämnet. En annan svaghet i flera uppsatser är en ogenomtänkt och ofruktbar tolkning av ämnets nyckelord – eleven skriver om första bästa tanke som dök upp. Här finns något viktigt att öva! Några ord om årets romanämnen utifrån denna svårighet:

”I en romantext finns det alltid fler än en röst, och man kan bara förstå texten genom att tolka samspelet mellan dessa röster.’ Diskutera giltigheten i detta påstående med stöd i minst två av de romaner du studerat.” Flera av de vanliga romanerna är skrivna i jagform eller på annat sätt

knutna till endast en persons perspektiv – *Dvärgen*, *Doktor Glas*, *Bröderna Lejonhjärta*, *Kallocain*, *Ondskan*. I *Dvärgen*, finns det verkligen en andra röst? I *Bröderna Lejonhjärta*? Självständiga elever vågar bestrida påståendets giltighet.

”Diskutera hur dysfunktionella och/eller problematiska familjeförhållanden presenterats i minst två av de romaner du studerat.” Kan man skriva intressant om hemska familjeförhållanden som författaren inte fördjupar sig i – *Doktor Glas* (hans egen uppväxt, makarna Gregorius), *Bröderna Lejonhjärta* eller *Dvärgen* (hans egen, furstefamiljen)? Familjeförhållanden är sociologi, men elevens uppgift här är litteraturanalys, och estetiska argument måste vara centrala.

”Kommentera med stöd i minst två av de romaner du studerat hur författarna gått till väga rent tekniskt för att läsaren ska kunna identifiera sig med huvudpersonen.” Här är nyckelordet ”identifiera”. Bra uppsatser diskuterar och utnyttjar ordets möjliga innebörder. Svagare förutsätter en enda betydelse utan att argumentera eller nyansera, t ex att identifikation är detsamma som sympati. Då blir det svårt med *Dvärgen*.

Några generella synpunkter, som kan verka självklara, men som inte alla elever inser:

- Syftet med paper 2 är att eleven ska visa sin förmåga att diskutera en genre och dess möjligheter.
- Eleven ska visa denna förmåga i en uppsats som jämför minst två verk utifrån ett före examen okänt uppsatsämne.
- Eleven bör fråga sig vilket ämne som ger möjlighet till den mest intressanta uppsatsen.
- Inte alla verk passar till alla ämnen
- Det är bra att studera olika verk för att jämförelsen ska bli intressant: berättarfiktion, språk, struktur bör ge möjlighet till spännande jämförelser.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Konsekvensen av iakttagelserna i denna subject report liksom tidigare år är: Effektivaste sättet att hjälpa eleverna till bättre resultat är – färdighetsträning. Eleverna behöver inte mer genomgång av texterna i kursens grupp 3, men de behöver träna på att utnyttja sina kunskaper om verken utifrån en av IB eller läraren vald aspekt. Konkret: de behöver öva paper 2 fler gånger.

Handstilen är oftast läslig. Någon enstaka elev har emellertid en katastrofal handstil och tappar poäng. Det går att öva upp handstilen, eller så finns det hjälp som IB godkänner efter en omfattande procedur. Både eleven och skolan har här ett ansvar.

Några skolor har inte fått eleven att förstå vilka verk som är tillåtna. Både översatta verk förekommer, och verk av författare som inte finns i PLA. Några elever skrev om en TV-serie som om det vore dramatik i IB:s mening. Det är det inte. Det förekommer uppsatser om novellämnen med romaner som bas.